

De geschiktheid der vrouw

Strijd tegen opkomst van de vrouwelijke tandarts

Samenvatting. Precies honderd jaar geleden werden drie vrouwelijke tandmeesters als lid geweigerd door het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap. Dit bracht een felle polemiek op gang. Twee vooraanstaande tandmeesters schreven elk een brochure over de geschiktheid der vrouw voor de studie en de uitoefening der geleerde beroepen, zoals de tandheelkunde. Zij vroegen zich bovendien af of deze zaken in het belang zouden zijn van de vrouw en van de maatschappij. De auteurs blijken sterk beïnvloed door het sociaal-darwinisme en wij zouden hun denkbeelden thans beschrijven als uitingen van mannelijk chauvinisme. Zij veronderstellen dat vrouwen wel geschikt zouden kunnen worden, zij het pas na een lange evolutie. Maar die moet zich beslist niet voltrekken, want de beste eigenschap van de vrouw (moederliefde) zou niet geuit kunnen worden en haar hoogste taak (kinderzorg) niet vervuld. Haar vrouwelijkheid zou wegwijnen en de nieuwe 'man-vrouw' zou niet begeerd worden door de man, hetgeen het instituut van het huwelijk, en daarmee de maatschappij, ten gronde zou richten. Reeds nu, stellen zij, nemen de huwelijken af in aantal en kwaliteit en nemen de echtscheidingen toe. Ze zijn ervan overtuigd de wortel van al dit kwaad te kennen: het feminisme en de vrouwenbeweging.

BOL P. De geschiktheid der vrouw. Ned Tijdschr Tandheelkd 1998; 105: 397-400.

Trefwoorden: Vrouwelijke tandartsen – Emancipatiestrijd

Datum van acceptatie: 1 september 1998.

Adres: Dr. P. Bol,
Cliostraat 26-I,
1077 KH Amsterdam.

'Allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook is niet toegestaan.'

Artikel I van de Nederlandse Grondwet (1983).

1 Inleiding

Precies honderd jaar geleden, in 1898, vragen drie vrouwelijke tandmeesters om het lidmaatschap van het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap (Van Schijndel, 1969). Hun toetreding zou het ledental op twintig gebracht hebben. Maar de 'Heeren Zeventien' besluiten anders: met 13 tegen 4 stemmen wijzen zij de dames af. *'Het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap spreekt als zijne mening uit, dat in het belang der tandheelkundigen stand moet worden geacht, dat vrouwen voorlopig geen deel uitmaken van het Genootschap.'* De dames laten het er niet bij zitten en schrijven in het blad 'Belang en Recht' dat hier wel eens sprake zou kunnen zijn van banale broodnijd. Dan klimt de voorzitter van het Genootschap, dr. C. van der Hoeven, in de pen en baart een geschrift van bijna 40 bladzijden dat nu maar eens een eind moet maken aan het gedram der dames (Van der Hoeven, 1899). Zij zijn opgeruid door de inmiddels doorgeslagen vrouwenbeweging en moeten op rustige, vaderlijke toon tot rede gebracht worden.

Honderd jaar later komt zijn argumentatie – zeker tegen de achtergrond van zijn historisch ongelijk – ronduit belachelijk over. Het pleit voor de eerste vrouwelijke tandmeesters dat zij dit helder aantonen en niet in het minst van hun stuk gebracht worden door het mannelijk geslacht. In een artikel in het Tijdschrift voor Tandheelkunde van 1899 repliceert een van de drie afgewezen tandmeesters, mevrouw H.C. van Loenen de Bordes: *'Het is spijtig dat het dwaze begrip, dat door den man moet worden uitgemaakt, welk soort van werk door de vrouw kan en mag worden gedaan, ook tot den tandheelkundigen stand is doorgedrongen, aanleiding gevend tot niets dan twist en onaangenaamheid onder collega's.'* (Van Schijndel, 1969).

Nu kan dr. C.H. Witthaus, vaste medewerker van het Tijdschrift voor Tandheelkunde, niet langer het stilzwijgen bewaren. Met inzet van al zijn eruditie schrijft hij een ruim 40 pagi-

na's tellend betoog (Witthaus, 1899). Hij haalt alles uit de kast – en dat is niet weinig – om de ongeschiktheid der vrouw voor de uitoefening der geleerde beroepen aan te tonen. Het zal de moderne lezer verbazen, maar hij voert ons mee door het hele dierenrijk, maakt uitstapjes naar de prehistorie, tovert ons als een Darwin het tableau van de evolutie

voor ogen en geeft psychologische beschouwingen ten beste. En dat alles om ons lezers het waterdichte bewijs te leveren dat het in ieders belang (dus ook van de vrouwen) is dat de eeuwenoude arbeidsdeling tussen mannen en vrouwen geheiligd wordt.

2 Geleerde heren

Laten we de heren in hun betoog volgen. Hun visies en argumenten vertonen grote gelijkenis, maar er zijn een paar verschillen. Van der Hoeven legt zich er eigenlijk al bij neer dat de opmars der vrouwen niet meer te stuiten is. Witthaus is radicaler en gaat liever strijdend ten gronde dan de gruwel van vrouwelijke mededinging te moeten beleven. De schrijvers vinden overigens dat hun argumenten maar voor zichzelf moeten spreken; kunnen ze dit niet, dan zijn ze niet meer waard dan verdrongen te worden door juistere. Het lijkt echter geen twijfel dat ze dit volstrekt niet verwachten. De informatiedichtheid van hun brochure is overigens uiterst lichtig,

vooral als men op zoek gaat naar steekhoudende argumenten. Ze stellen drie vragen: *'Is de vrouw geschikt voor de studie en de uitoefening van de tandheelkunde en is zulks in het belang van de vrouw en van de maatschappij?'*

De beantwoording van de eerste vraag vergt veel ruimte. In eerste instantie lijkt er geen vuiltje aan de lucht. Echte kracht heeft de tandarts niet nodig, zelfs niet voor extracties, die overigens steeds zeldzamer worden (1899!). Het voorspelbare argument van de menstruatie levert ook geen problemen op, alleen: *'Vrouwen wier huid of adem een eigenaardigen sterken reuk verspreidt, ook al geschiedt dit alleen tijdens de menstruatie, doen goed geen beroep te kiezen, dat, gelijk de tandheelkunde, haar in dichte aanraking met vele menschen brengt.'* Geen woord overigens over de pijp en sigaren rokende mannelijke tandarts. De andere voorspelbare hindernis, de zwangerschap, wordt eveneens zonder moeite genomen: *'Bijna alle vrouwelijke tandartsen zijn ongehuwd, en men mag daarom bij haar in de regel geen partus verwachten. Huwen zij, dan offeren zij gewoonlijk ons beroep op voor dat van huisvrouw en moeder.'* Dit lijkt door de schrijvers niet betreurd te worden.

Precisie vindt men meer bij de vrouw, wat dat betreft zou zij beter zijn in bijvoorbeeld het maken van prothesen. Orthodontie daarentegen is haar terrein niet: *'Het reguleren van de tanden eischt dikwijls veel scherpzinnigheid en oorspronkelijk denken, hierin zal de vrouw dus wel bij den man ten achter staan.'* Let wel: de auteurs doen geen enkele moeite om deze hypothese te toetsen. Wie is opgevoed met Poppers falsificatie-ideeën raakt na een tijdje een beetje overstuur van deze lectuur. Zo zegt Witthaus parmantig: *'In Nederland praktiseeren een twintigtal vrouwen; op wetenschappelijk terrein hebben zij tot dusverre, zover mij bekend, niets gepresterd; van haar werkzaamheden in de praktijk is mij niet veel bekend.'* Men krijgt de indruk dat hij ook geen enkele moeite doet om op de hoogte te geraken.

In dit verband is het interessant om te letten op het taalgebruik. De heren spreken van de 'vrouwen-quaestie' of het 'vrouwen-probleem'. Zodra een sociaal fenomeen gelabeld wordt als probleem is er inderdaad een probleem. Het is een arbitraire zaak: de Chinezen die hier in de jaren twintig kwamen werden nooit 'Het Chinezen-probleem', maar de immigranten van de jaren '60 en '70 werden 'Het Gastarbeiders-probleem'. Terugkijkend weten we dat de eerste vrouwelijke tandartsen juist bezig waren een probleem op te lossen.

We gaan verder en komen al dichter bij de crux van het betoog; want hoe staat het volgens onze auteurs met *de intellectuele, nerveuse en moreele krachten* bij de vrouw? In alle onpartijdigheid: bij de man vallen ons direct op het intellect, het kunnen denken op lange termijn, rechtlijnigheid en vermogen tot abstractie. De vrouw daarentegen wordt beheerst door haar gemoed, zij leeft bij het moment, haar denken verloopt grillig en zij heeft geen oog voor de realiteit. Maar imponeert de man door zijn brein, de vrouw schittert door haar gemoedseigenschappen. Medegevoel, zelfopofferende liefde, groot geduld bij lijden: niets dan lof daarvoor. Deze argumentatie zal later uitmonden in de hoogste lof voor haar beste eigenschap: moederliefde. Maar vervolgens wordt zij daarop afgerekend; deze allerbelangrijkste eigenschap voor het voortbestaan en op goed niveau houden van de soort mag niet bedreigd worden door beroepsmatige bezigheden. Al lezende krijgt men een beeld van de vrouw als de in haar nest of korf opgesloten, immer barende mieren- of bijenkoningin.

3 Sociaal-darwinisme

De conclusie uit het voorgaande luidt: wellicht is de vrouw wel geschikt voor de *studie*, maar nauwelijks voor de *uitoefening*

van de tandheelkunde. Dat er wellicht een paar vrouwelijke exemplaren de praktijk goed voeren en zelfs succes hebben, is nog geen bewijs van het tegendeel. Hier stellen de heren zich op tegenover het feminisme en de vrouwenbeweging, die beweren dat de vrouw reeds de geschikte eigenschappen heeft of alsnog kan verwerven. De auteurs vragen zich af: valt de vrouw, eventueel langs lijnen van geleidelijkheid, te veranderen opdat ze geleerde beroepen uitoefent? Of zijn er diepverankerde inherente eigenschappen die zulks verhinderen en die ook na lange evolutie niet verbeteren? Ofwel, in onze termen, is hier sprake van 'Nature' of 'Nurture'?

Nu beginnen zij een lange tocht door de natuur en het evolutiemodel van Darwin en Weismann. Ruimte ontbreekt om hen te volgen, maar een paar punten zijn de moeite waard. Zo wordt veel aandacht besteed aan de instincten, waaronder de paringsdrift. Eigenlijk is die alleen bij de man aanwezig, de vrouw is onverschillig of zelf afkerig van de paring. Bij de man is er detumescentiedrift, een deftig woord voor het kwijt willen van zijn sperma. Bij haar is er een jonger instinct, de contractiedrift, die verlangen naar geestelijke en lichamelijke toenadering oproept. Beide driften hangen samen met een fundamenteel andere bouw van de hersenen; het laat zich raden wie het betere brein heeft. Dit tot heil van de soort, want het zijn vooral de weerloze welpen die van de vrouwelijke neigingen profiteren. De lezer vraagt zich af: is het zogen door de vrouw eigenlijk ook niet een uiting van detumescentiedrift? De auteurs stellen de vraag niet eens.

Hoewel niet expliciet zodanig naar voren gebracht door de schrijvers, valt uit hun man- en vrouwbeeld ook het volgende te construeren: een omkering van de waarden. Wordt de man geprezen om scherpzinnigheid, moed en energie, dan valt de vrouw te schetsen als dom, laf (bangig) en niet-energiek. Maar omgekeerd betekent de negatie van de vrouwelijke beminlijkheid, aanhankelijkheid en trouw voor de man: bars, onaangedaan en ontrouw. In feite schetsen zelfs onze chauvinistische auteurs hier en daar het manbeeld van een egoïstisch, materialistisch en affectief gestoord iemand, die zijn sperma kwijt wil en zich niet veel aantrekt van het verwekte kroost. Het is wonderlijk dat ze deze eigenschappen geen belemmering vinden voor studie en beoefening van de tandheelkunde. Of, andersom, dat ze geen positieve waarde toekennen aan vrouwelijke eigenschappen die gunstig zijn voor het beroep.

Vervolgens halen de schrijvers de – hypothetische (want nog nauwelijks bestudeerde) – prehistorie overhoop met beschouwingen over de oorsprong van het gezin, die rechtstreeks aan Friedrich Engels ontleend lijken. Dat is niet wonderlijk want alom was men in die tijd bezig om gezin en samenleving in (pre)historisch licht te beschouwen en al dan niet te rechtvaardigen, daarbij met hartstocht diametraal verschillende standpunten innemend. Onze auteurs zijn bezwan-gerd door het sociaal-darwinisme. De aanhangers daarvan beleden vanuit een verkeerde interpretatie van de evolutieleer een rücksichtlose bejegening van zwakken en minderwaardigen, teneinde soort, ras of gemeenschap gezond te houden. Onvolwaardigen dienen van het huwelijk uitgesloten te worden, de besten moeten zich ruim voortplanten.

Met afschuw spreken zij van 2000 jaar christelijke moraal die liefdadigheid predikt en zwakkelingen in stand houdt. Zo staan ze op één lijn met dominee Malthus die precies honderd jaar eerder onmiddellijke afschaffing van elke vorm van liefdadigheid voorstelde (Malthus, 1798). Eigenlijk zijn de totalitaire systemen vanaf de jaren twintig van onze eeuw, vooral het fascisme, een rechtstreekse afstammeling van het sociaal-darwinisme. Wat dat betreft kunnen we op pamfletten als de onderhavige beter niet alleen maar met een glimlach of schouderophalen terugkijken. Want zijn deze opvattingen inmiddels passé? Zelfs kort geleden was de officiële ideologie van de

stadstaat Singapore nog: begaafde vrouwen moeten zich ruim voortplanten, liefst met begaafde mannen; helaas lijken die vrouwen te kiezen voor carrière en geen of weinig kinderen. Het omgekeerde is het geval met zwakbegaafden: die fokken maar raak. Zulks tot schade van het peil van de samenleving. Een ander voorbeeld: in tal van staten in de VS gold in de jaren '50 en '60 nog een verplichting tot het overleggen van een medisch attest alvorens een huwelijk gesloten mocht worden.

In het obsessieve wereldbeeld van Van der Hoeven en Witthaus is geen plaats voor begaafde vrouwen die een geleerd beroep gaan beoefenen en ongehuwd (dus onbevruucht) blijven of zich hooguit matig voortplanten. Weliswaar staan ook beschaafde en begaafde vrouwen bij de man ten achter, maar zij zouden samen met hoogstaande mannen kunnen zorgen voor een hoogwaardig nageslacht, voornamelijk voor slimme zonen (ze geven als het ware het hoogwaardige erfelijke materiaal van hun vader door aan hun zonen). Precies in het jaar dat onze landgenoot Hugo de Vries (overigens ook een indrukwekkend seksist) zijn ontdekkingen doet aangaande de overervingswetten, tasten onze auteurs nog in het duister over dit onderwerp. Ze gaan er echter voetstoots vanuit dat de superioriteit van de man ook in de genetica gevonden zal worden. Ze hebben er geen benul van dat een vrouw evenzeer het genetisch materiaal van haar vader als haar moeder heeft en op haar beurt aan zonen en dochters doorgeeft.

4 Man-vrouwen

De schrijvers waarschuwen dat bij zeer geleidelijke aanpassing de vrouw wellicht ooit de gelijke van de man kan worden. Maar dan betaalt zij en de hele gemeenschap een vreselijke prijs. Want dan verliest de vrouw haar vrouwelijke eigenschappen. Wat zal dit betekenen voor de echt? Nu reeds nemen de huwelijken af en zijn deze minder stabiel; de echtscheidingen nemen toe. Over de oorzaak twifelen de schrijvers niet: dit is de schuld van de vrouwenbeweging. Als straks veel vrouwen een 'het' of een 'man-vrouw' geworden zijn en de mannen zulke vrouwen niet lusten, zal de hele maatschappij in elkaar storten.

En dat terwijl er een allerbelangrijkste taak is, waar de vrouw al haar talenten in kwijt kan: de opvoeding maar vooral ook het onderwijs van de kinderen. Dat is veruit de meest eervolle taak in de maatschappij; waarom willen vrouwen toch hardnekkig die sleutelpositie opgeven? Van der Hoeven merkt op dat de krankzinnigengestichten steeds voller raken (zonder dit te staven) en dat er *'van alle kanten wordt geklaagd over overlading der kinderen en zeer terecht.'* Hij vindt dat het onderwijs 'en masse' gedeeltelijk vervangen moet worden door individueel onderwijs. En wie moeten dat dan wel doen? *'Personen, die het object, dat onderwezen en opgevoed moet worden, kennen in zijn intiemste gedachten.'* De vader? Nee, die blijkt niet in staat om ook maar een oppervlakkige interesse in de denkwereld van zijn kroost op te brengen. De vrouw moet dit diep zingevende bestaansrecht niet prijsgeven. Het is verschrikkelijk, jammert Van der Hoeven, dat mannen zoals ik, die de vrouw erop durven te wijzen dat haar *'roeping en bestemming ligt in het huisgezin, wordt toegevoegd dat zij de vrouw naar de breikous en de waschtobbe willen verbannen.'* Maar de belediging van de vrouw door zulke feministische denkbeelden is nog veel ernstiger. Vervolgens bereikt Van der Hoeven zo'n masochistisch hoogtepunt in zijn beschrijving dat zijn verlichte denkbeelden onafwendbaar gedoemd zijn te falen.

Welk een toekomst dreigt volgens onze schrijvers? Omdat er nog zo weinig vrouwen in het beroep zijn, is het geleidelijke kwaliteitsverlies nog niet te merken. Als het straks na grotere

vrouwelijke instroom bemerkt wordt, is het al te laat. Dat geldt overigens ook bij het instromen van de verkeerde mannen. Het zou me wat moois worden als we jongens van eenvoudige komaf dokter lieten worden. Met enige moeite zouden we in de laagste klassen nog wel een paar jongens vinden die de studie aankunnen en wellicht ook goed diagnoses stellen en recepten schrijven. Maar wat zou dit betekenen voor de medische *stand*? Die zou toch achteruit gaan? In Nederland is al 10% van de tandmeesters vrouw, in de VS is dat 2%. Terwijl, let wel, de Amerikaanse tandheelkunde op een veel hoger peil staat. Is dat geen teken aan de wand? In de VS worden vrouwen niet toegelaten tot de voornaamste tandartsenverenigingen. Wij kunnen ons in Nederland momenteel geen inferieure instroom in het vak permitteren, stellen de auteurs.

Over de weigering van 1898 zeggen de schrijvers dat het de dames vrij staat zelf een club op te richten; anders kunnen ze ook wel terecht bij de jongere Nederlandsche Tandmeesters Vereeniging. Dus hoeft het NTG niet in die maatschappelijke behoefte te voorzien. Dat er broodnijd in het geding is geweest, is kletsboek. Juist de jongere leden stemden voor de vrouwen, terwijl zij als jonge ondernemers juist het meest van hen te duchten zouden hebben. Over de beoordeling van de kwaliteit van de vrouwelijke tandartsen lezen we de volgende cirkelredenering. Laat de vrouwen zich eerst maar eens bewijzen, daarna zien we wel. Maar dan in voldoende aantallen, want een paar uitzonderingen bewijzen niks. Intussen doen de auteurs tal van voorstellen om het nooit zo ver te laten komen. Het doet denken aan jonge sollicitanten die te horen krijgen dat ze te weinig ervaring hebben terwijl ervaren sollicitanten een teveel aan leeftijd verweten wordt.

5 Beschouwing

Wat waren dit voor (tand)artsen die ruim de helft van hun volwassen patiënten als inferieure, hulpbehoevende schepsels beschouwden? Wel, Van der Hoeven en Witthaus verkeerden in goed gezelschap. Sigmund Freud noemde de vrouw: het duistere continent (Johanisson 1997). De grondlegger van de psycho-analyse vond vrouwen onbegrijpelijke wezens, zwak, lastig, sensueel, niet rationeel, kortom een probleem, met of zonder ziekte. Die visie gold voor de meeste artsen aan het eind van de vorige en het begin van deze eeuw. Dat waren vrijwel altijd mannen, opgevoed met een natuurwetenschappelijke benadering van ziekten en een solide wereldbeeld.

Een collega en leermeester van Freud, Charcot, toonde aan dat vrouwen een zwak zenuwstelsel hebben en weinig verdragen kunnen (Johanisson, 1997). Hij maakte furore in een tijd dat dames bleek waren, vaak het bed hielden en om de haverklap in zwijm vielen. De ziekerol die vrouwen rond de eeuwwisseling al dan niet toebedeeld kregen of zelf wensten, had veel te maken had met de enorme sociale en economische veranderingen in die tijd (Dally, 1993). De maatschappij kraakte in al haar voegen van de spanningen, welke zich uiteraard mededeelden aan de vrouwen, die buitenshuis echter nauwelijks actief mochten zijn (Johanisson, 1997). Dat deze laagstaande wezens, object van studie, het bij uitstek mannelijke terrein van de medische wetenschap zelf betraden en uiteraard het canon van mannelijke visies niet onaangestast lieten, trof de mannelijke (tand)artsen diep (Dally, 1993). Bovendien vormde een gestage instroom van vrouwen in het beroep volgens hen een onaanvaardbare concurrentie. Competentie en competitie, daar ging het om.

Het valt de lezer te vergeven als hij/zij een gevoel van afkeer bij het hier gebodene af en toe niet kon onderdrukken. De eerste lichten vrouwelijke tandartsen verdienen een diep respect. Wie van ons zou met succes gestudeerd en praktijk

gevoerd hebben tegen zo'n verdrukking in? Misschien is inzicht in deze materie ook een les in bescheidenheid ten aanzien van de soms nogal betuttelende Nederlandse houding t.a.v. derdewereldlanden. Deze Nederlandse 'quaestie' is nu precies vier generaties oud.

6 Conclusie

De strijd van mannen en/of vrouwen tegen en/of voor erkenning van de vrouwelijke tandarts stond bepaald niet op zichzelf. In diezelfde tijd speelde bijvoorbeeld ook het ijveren van de vrouwen voor kiesrecht. Want nadat het beperkte censuskiesrecht was veranderd in algemeen mannenkiesrecht sloten de heren de gelederen en weigerden ze het kiesrecht echt algemeen te maken. De eerste feministische beweging rond de eeuwwisseling had dan ook bepaald geen gebrek aan strijdpunten.

De vrouwelijke tandmeesters waren honderd jaar geleden met hun twintigen. Ze vormden een betrekkelijk nieuw fenomeen; in de geneeskunde was met Aletta Jacobs al tientallen jaren daarvoor de deur voor vrouwen opengegaan, op een kier weliswaar, maar toch. De vrouwelijke tandarts had het tijdens de studie niet gemakkelijk en daarna ging vestiging nogal eens moeizaam. Vaak bleef haar clientèle beperkt tot vrouwen en kinderen (Backer Dirks, 1997). Hoe ging het verder met haar? In 1920 heeft de brochure 'De Tandarts' betreurenswaardig weinig nieuws te melden (Margadant, 1920). De auteur blijkt de pamfletten van 1899 goed bestudeerd te hebben. Er zijn intussen wel meer vrouwelijke tandartsen, maar hun relatieve aantal neemt alweer af, merkt de auteur tevreden op.

Momenteel is ten minste de helft van de afgestudeerde tandartsen vrouw. Betekent dit dat op een willekeurige werk-

dag evenveel vrouwelijke als mannelijke jonge tandartsen aan het werk zijn? Dat hangt er vanaf: als een deel van de vrouwelijke tandartsen, bijvoorbeeld door kinderwens, besluit niet te gaan werken of na een tijd te stoppen en relatief meer vrouwen dan mannen parttime de tandheelkunde uitoefenen, zullen patiënten in de toekomst nog immer meer kans hebben een mannelijke tandarts te treffen (zie ook het artikel van Van Dam en Van Rossum elders in dit themanummer).

Een kopie van de brochure 'De geschiktheid der vrouw' (80 pag.) kan tegen kostprijs en portokosten (totaal 7,50 gulden) aangevraagd worden bij het redactie bureau van het Tijdschrift.

Literatuur

- BACKER DIRKS O. Mondelinge mededeling, 1997.
DALLY A. Vrouwen onder het mes. Amsterdam: Forum, 1993.
DAM BAFM VAN, ROSSUM GMJM VAN. Beroepsuitoefening van vrouwelijke tandartsen in Nederland. Ned Tijdschr Tandheelkd 1998; 105: 392-396.
JOHANISSON K. Het duistere continent: dokters en vrouwen in het fin de siècle. Amsterdam: Van Gennep, 1997.
MALTHUS TH. An essay on the principle of population, as it affects the future improvement of society. London: Johnson, 1798.
MARGADANT GD. De tandarts. Dordrecht: Morks' Beroepsbibliotheek, 1920.
HOEVEN C VAN DER. Het standpunt van het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap tegenover de vrouwelijke tandmeesters. In: De geschiktheid der vrouw voor de uitoefening der geleerde beroepen, beschouwd door tandheelkundigen. 's-Gravenhage: Mouton, 1899: 45-80.
SCHIJNDEL LJA VAN. De opkomst van de vrouwelijke tandarts in Nederland. Ned Tijdschr Tandheelkd 1969; 76: 268-275.
WITTHAUS CH. De vrouw en de studie der tandheelkunde. In: De geschiktheid der vrouw voor de uitoefening der geleerde beroepen, beschouwd door tandheelkundigen. 's-Gravenhage: Mouton, 1899: 1-44.

Summary

THE COMPETENCE OF A FEMALE. THE COMPETENCE OF FEMALE DENTISTS IN THE NETHERLANDS, CONSIDERED BY MALE DENTISTS (1899)

Key words: Female dentists – Women's liberation

The refusal of the Dutch Dental Society in 1898 to admit three female dentists to their ranks, was the reason for a polemic. Two important male dentists both wrote a pamphlet considering the competence of women for the study and the practice of learned professions like dentistry. Moreover, they deliberated the value of study and practice for both women and society. The authors are strongly influenced by Social Darwinism and their arguments would now be described as male chauvinism. They admit that women could do the job as well as men, if only after a long evolution. But that evolution is not to be welcomed at all: the best attribute of woman (maternal love) would be frustrated and her highest task (child care) would not be fulfilled. Her femininity would disappear and the new 'man-woman' would not be desired by men, which would be detrimental to the institution of marriage. Already now, they argue, marriages are diminishing, lose quality and divorces are on the increase. They know the cause of all evil: feminism and the women's rights movements.